

İSO 500 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU 2005 RAPORU AÇIKLANDI

Bu kez rakamlar konuştu

Ekonominin geneline ışık tutan ve ülkemiz için önemli bir veri tabanı olan İSO'nun hazırladığı "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Raporu" sonuçları, 2005 yılının büyük sanayi kuruluşları açısından, 2001 sonrası dönemdeki en olumsuz yıl olduğunu ortaya koydu. Net katma değer bir önceki yıla göre reel olarak yüzde 9,6 azalırken; kâr ve zarar toplamı da yüzde 28,8 azaldı. Bu sonuçlar bundan böyle, sanayide yapısal reformların zamanında yapılması gereğini ortaya koyuyor

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2005 Yılı Raporu" açıklandı. 38 yıldır, gerek yurtiçinde, gerekse yurt dışında geniş bir kesim tarafından ilgiyle takip edilen 500 Büyük Sanayi Kuruluşu çalışması, sadece sanayi sektörünü değil, ekonominin tümünü ilgilendiren bir gösterge niteliği taşıdığından; sanayicinin, ekonominin gidişatı hakkındaki sayısız uyarısını da sayısal verilerle desteklemiş oldu.

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2005 Yılı Raporu"nu, İSO Başkanı Tanıl Küçük açıkladı.

Raporu açıklayan İSO Başkanı Tanıl Küçük yaptığı konuşmada, son çeyrek yüzyılda ekonominin ana sektörü haline gelen sanayi sektörünün, aynı zamanda büyümenin lokomotifi olma görevini de üstlendiğini belirterek, 2001 sonrasında ekonomide gerçekleşen iyileşmede sanayi sektörünün ortaya koyduğu olumlu performansın önemli rol oynadığını kaydetti.

Sanayi sektörü katma değerinin 2003 yılında yüzde 7,8, 2004'te ise yüzde 9,4 oranında arttığını, bu yıllarda, 500 büyük sanayi kuruluşunun da aynı paralelde bir gelişme gösterdiğini ifade eden Küçük, 2005 yılında ise sanayi sektöründeki katma değer artışının yüzde 6,5 olduğunu ifade etti.

Küçük, daha önceki yıllara göre nispi bir azalma olsa da 2005 yılındaki bu oranın, sanayi üretimi açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebileceğini söyledi. Buna karşın, İSO 500 büyük sanayi kuruluşu çalışmasının 2005 yılı için, katma değer artışındaki kadar olumlu bir tablo ortaya koymadığının altını çizen Küçük, raporun sonuçlarını şöyle değerlendirdi:

"Sonuç olarak 2005 yılının Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşu açısından, 2001 sonrası dönemdeki en olumsuz yıl olduğunu söyleyebiliriz. Kriz sonrası dönemde özellikle 2004 yılında ekonomideki olumlu gelişmeler paralelinde 500 büyük sanayi kuruluşu da olumlu bir yıl geçirmişti. 2004'teki bu olumlu tablo ne yazık ki 2005'e taşınamamıştır.

2005'te İSO 500 Büyük kapsamındaki kuruluşlarda 2004'e göre toplam satışlar ve üretimden satışlar reel olarak çok küçük oranda artmıştır. Kâr ve zarar toplamı, bir önceki yıla göre reel olarak yüzde 28,8 azalmıştır.

Net katma değer bir önceki yıla göre reel olarak yüzde 9,6 azalmıştır. İhracat artışı, toplam ihracat artışının altında kalmıştır.

Ücretle çalışanlar sayısında azalma vardır. Toplam borçların payı artmıştır. Satış kârlılığı, ekonomik kârlılık, milli gelir anlamında kâr payı küçülmüştür. Net katma değer verimliliği azalmıştır. Kârlılık ve kaynak yaratmaktaki sıkıntı daha da derinleşmiştir.

2004'teki olumlu tabloyu takiben, 2005 yılında İSO 500 büyük sonuçlarında neredeyse tüm göstergelerde ortaya çıkan bu gerileme eğilimi, bizleri endişelendirmiş, sanayimizin geleceğine dair soru işaretlerine yol açmıştır."

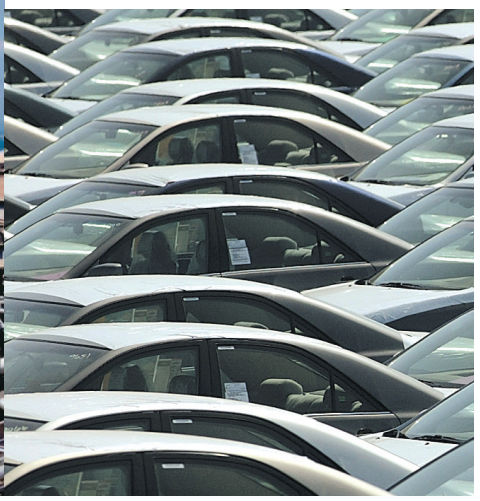
SORUN SADECE AŞIRI DEĞERLİ YTL DEĞİL

Geçmiş deneyimlerin, sanayi sektörü toplam katma değerinin yarısından fazlasını yaratan kuruluşları temsil eden İSO 500 Büyük çalışmasının ekonominin geneline ışık tuttuğuna işaret etse de, doğal olarak Türkiye ekonomisinin sadece İSO 500 demek olmadığını belirten Tanıl Küçük, 2005'te 500 büyük sanayi kuruluşunun ortaya koyduğu olumsuz performansın nedeninin, aşırı değerlenen YTL'yi telafi edecek önlemlerin zamanında alınmaması, gereken reformların zamanında yapılmaması olarak açıkladı.

Bu durumun, sanayi kuruluşlarının rekabet gücünü ve kaynak yaratma kapasitesini ciddi ölçüde zayıflattığını ifade eden Küçük, İSO olarak, 2005 yılı içinde, sanayinin yaşadığı sıkıntılara dikkat çekme gayreti içinde olduklarını, 500 büyük sanayi kuruluşu araştırmasının 2005 yılı sonuçlarının, ne kadar haklı olduklarını fazla söze gerek kalmadan açıkça ortaya koyduğunu söyledi. Küçük, şöyle devam etti:

"Ancak 'Şimdiye kadar söyledik yapılmadı' demekle yetinemeyiz. Bunları söylemiş olmamız, geçmişte uyarılarda bulunmamız, bizce görevimizi yapmış olduğumuz anlamına gelmiyor. Haklı çıkmak bizi sevindirmiyor. Önemli olan arzu ettiğimiz neticeleri alabilmektir. Gereken tedbirler zamanında alınabilseydi, bugün, kamuoyumuzla çok daha olumlu sonuçları paylaşıyor olabilirdik. Bu gerçekleşmediği gibi, ne yazık ki, sanayiimizin

sorunları 2006 yılında da hâlâ çözüm beklemektedir. Kurda yaşanan dalgalanma, YTL'deki aşırı değerlenmeyi bir miktar törpülemesiyle rekabet gücü açısından olumlu bir etki yaratmış, ancak diğer taraftan, sanayi kuruluşlarımızın gündemine farklı kalemlerde ciddi maliyet artışları taşımıştır. Öte yandan girdi maliyetlerinde bir iyileşme olmamış, vergi yükü hafiflememiştir."

Dalgalanmanın yol açtığı kur ve faiz artışlarını takiben, iç pazarda durgunluk eğilimlerinin ortaya çıktığına dikkat çeken Tanıl Küçük, iç pazarın küçülmesinin üretimin de küçülmesine yol açacağını dile getirdi.

Bu çerçevede, önümüzdeki dönemde üretimin olumsuz etkilenmemesinin, ihracatta gösterilecek başarıya bağlı olduğunu anlatan İSO Başkanı Küçük, "Beklentimiz ihracatı ve üretimi destekleyecek önlemlerin artık süratle hayata geçirilebilmesidir. Unutmayalım ki ekonomilerin başarısını, firmaların başarısının belirlediği bir dünyada yaşıyoruz. Gerekenler süratle yapılmadığı takdirde, 2006 yılı 500 büyük sonuçlarının 2005'ten de olumsuz çıkması ihtimali giderek artacaktır" diye konuştu.

En çok ihracat gerçekleştiren ilk 10 firma

Sıra 2004	Sıra 2005	Kuruluş	İhracat tutarı (Bin dolar)
1	1	Toyota Otomotiv	2,322,208
2	2	Ford Otomotiv	2,094,008
3	5	Tüpraş	1,907,338
4	4	Vestel	1,632,580
5	3	Oyak Renault	1,422,601
6	6	Beko	934,315
7	8	Arçelik	884,551
8	7	Tofaş	859,377
9	10	Habaş	625,531
10	18	Oltan Gıda	552,553

500 büyük sanayi kuruluşu içinde ilk 10 firma

Sıra 2004	Sıra 2005	Kuruluş	Üretimden satışlar (Net) (YTL)
1	1	Tüpraş	14,239,223,472
2	2	Ford	5,107,936,784
3	3	Toyota	3,381,843,074
4	6	EÜAŞ	3,156,125,036
5	7	Arçelik	3,052,451,806
6	5	ERDEMİR	3,047,453,843
7	4	Oyak Renault	2,860,706,832
8	8	Vestel	2,558,017,552
9	9	Tofaş	2,232,024,573
10	10	Aygaz	2,173,347,096

DIŞ VE İÇ ETKİLERE KARŞI GÜÇLÜ BİR EKONOMİ YARATMA ZORUNLULUĞU

Bu arada, raporu açıklayan Tanıl Küçük, gazetecilerin sorularını yanıtladı. Küçük'e sorulan, Tüpraş'ın 2006 yılında devrolmasına karşın raporda neden özel sektör kuruluşu olarak yer aldığının sorulması üzerine şu yanıtı verdi:

"Biz de konuştuk tartıştık. Tüpraş'ın yüzde 49'u zaten özeldi. Faaliyeti de ocak değil eylül olarak düşündük. Kaldı ki anket cevaplandırılırken Tüpraş özel diye işaretlendiği için oraya yorum getirmedik. Yüzde 49'u da özel kabul ettiğimiz için özel içine aldık. Ama talep, işaretleme firmadan gelmişti"

Tanıl Küçük, bazı istatistiklerde bir yanlışlığa sebebiyet vermemek için Tüpraş'ı olayın dışına aldıklarını belirtti.

Ekonomi büyürken ilk 500 firmanın bu büyümeden pay almadığı yönündeki bir değerlendirme üzerine Küçük, ikinci 500 büyük firma rakamlarını beklemek gerektiğini söyledi. Tanıl Küçük, "Ya da ilk bine girmeyen şirketlerde herhalde çok büyük artışlar var" dedi.

SÜRDÜRÜLEBİLİR DEĞİL

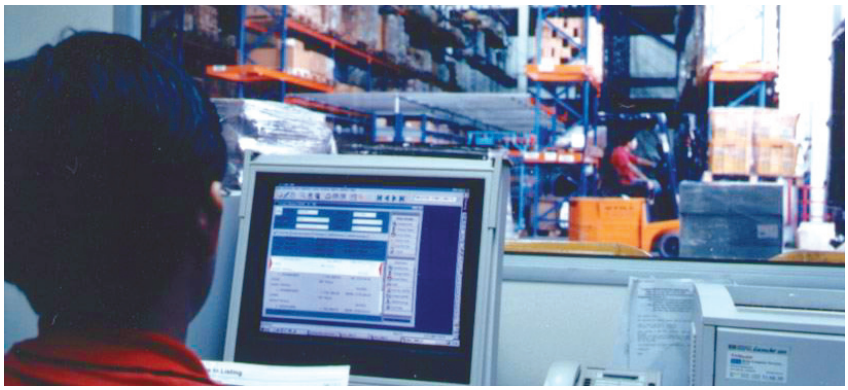
Ekonomideki gelişmelere ve sanayideki olumsuz tabloya ilişkin olarak da Küçük, bu durumun sürdürülebilir olmadığını daha önce de ifade ettiklerini belirtti. Küçük, "2006 yılında yapmamız gerekenleri hızlı bir şekilde yapmazsak önümüzdeki sene bundan daha kötü bir tabloyu açıklamak zorunda kalırız, korkumuz da bu..." diye konuştu.

Sektör temsilcileri ile tedarik zinciri projesi başlattıklarını ifade eden Küçük, projenin üretimden itibaren firmaların birlikte hareket etmeleri durumunda maliyetin nasıl azalacağını içerdiğini, bu çalışmayı kısa sürede sonuçlandıracaklarını kaydetti.

Bir başka soru üzerine de Tanıl Küçük, vergi oranlarını artırarak gelirlerin artmayacağını, vergiyi tabana yaymak gerektiğini vurguladı.

Küçük, "İstihdam üzerindeki vergilerin neticesi ortada... Sadece kayıt dışına çıkışı hızlandırıyor" dedi.

Tanıl Küçük, Ortadoğu'daki gelişmeler ve petrol fiyatlarındaki artışa ilişkin olarak da, "Orta Doğu'da ve olası risklerde hep şu cevabı veriyorum; Her türlü dış ve iç etkilere karşı güçlü bir ekonomi yaratmak zorundayız " diye konuştu.

Kârda ilk 10 kuruluş

2004	2005	Kuruluş	Firma dönem kârı (YTL)
01	02	Tüpraş	727.130.249
02	04	Ford Otomotiv	554.563.627
03	01	EÜAŞ	465.126.441
04	07	Arçelik	354.764.696
05	03	Ereğli Demir Çelik	342.424.716
06	08	Türkiye Petrolleri A.O.	309.636.306
07	13	Anadolu Efes Biracılık	217.343.500
08	10	Petrol Ofisi	205.361.702
09	-	-	
10	280	Unilever	171.609.702

Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşu arasında ilk 10

Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2005 Yılı Raporu'na göre, Tüpraş geçen yıl da 14,2 milyar YTL'lik üretimden satış gerçekleştirerek en büyük sanayi kuruluşu oldu. Geçmiş yıllardaki gibi birinci sıradaki yerini koruyan Tüpraş'ın 2005 yılındaki üretimden satışları 14 milyar 239 milyon 223 bin 472 YTL olarak gerçekleşti. Tüpraş'ın 500 büyük sanayi kuruluşunun toplam üretimden satışları içindeki payı 2004'te yüzde 7,6 iken, 2005'te 1,9 puan artış göstererek yüzde 9,5'e yükseldi.

İLK ÜÇ DEĞİŞMEDİ

500 büyük sanayi kuruluşu sıralamasında 2004'te ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv 2005'te de ikinci sırayı aldı. Ford Otomotiv'in üretimden satışları 5 milyar 107 milyon 936 bin 784 YTL olarak gerçekleşti. Üçüncü sırada ise 2004 yılında da aynı sırada yer alan Toyota Otomotiv Sanayi A.Ş. bulunuyor. Toyota Otomotiv 3 milyar 381 milyon 843 bin 74 YTL üretimden satış gerçekleştirdi.

KAMUYU İLK ONDA TEK ŞİRKET TEMSİL EDİYOR

Yakın yıllara kadar 500 büyük kuruluş sıralamasında ilk üç sıra kamu şirketlerine ait olurken, 2005 yılı raporunda 500 büyük sıralamada ilk üç kuruluş özel sektöre ait oldu.

2005 yılı 500 büyük sanayi kuruluşu arasında dördüncü sırayı ilk kamu kuruluşu olarak EÜAŞ alarak sırasını altıdan dörde taşıdı.

Arçelik A.Ş. 2005'te 2004'e göre iki sıra atlayarak 5. sırada yer aldı.

6. sırada bulunan Ereğli Demir ve Çelik 2005'te bir sıra aşağıya indi.

Yedinci sırada yine bir özel sektör kuruluşu olan Oyak Renault yer aldı. Firma 2004'te 4. sırada yer alırken, 2005'te 7. sıraya geriledi.

Vestel Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş. bir önceki yıl olduğu gibi 2005'te 8. sırayı korudu.

Tofaş 2004'te olduğu gibi 2005'te 9. sırada bulunuyor.

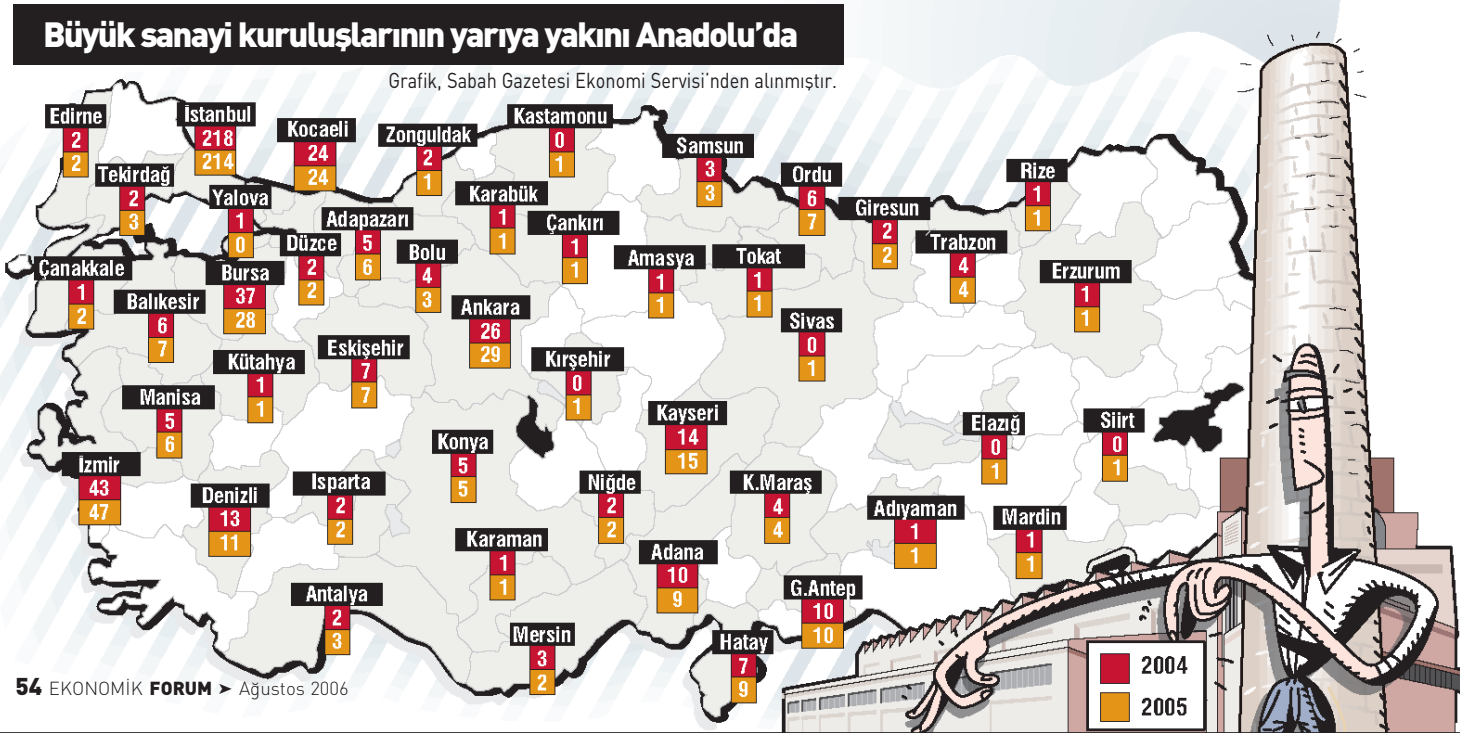
Aygaz da sırasını değiştirmeyerek 10. sırada yer aldı.

Bu arada Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşunda ilk 10 içinde, ilk kez tek bir kamu kuruluşu (EÜAŞ) yer aldı.

2003'te ilk onda, üç kamu kuruluşu, 2004'te ise iki kamu kuruluşu listede yer alıyordu.

Büyük sanayi kuruluşlarının yarıya yakını Anadolu'da

Grafik, Sabah Gazetesi Ekonomi Servisi'nden alınmıştır.

İhracat şampiyonu değişmedi

TOYOTA BU YIL DA İHRACAT ŞAMPİYONU OLDU

"Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2005 Yılı Raporu"nda ihracat şampiyonu geçen yıl olduğu gibi bu yıl da Toyota Otomotiv oldu. Açıklanan 500 büyükte, 1999 yılından bu yana en fazla ihracat yapan 10 kuruluş arasında ilk üçte yine özel sektör kuruluşları yer aldı.

2005 yılında ihracatta ilk sırayı Toyota, ikinci sırayı Ford Otomotiv, üçüncü sırayı ise Tüpraş aldı.

Toyota'nın geçen yıl ihracatı 2 milyar 322 milyon 208 bin dolar, Ford'un 2 milyar 94 milyon 8 bin dolar, Tüpraş'ın ise 1 milyar 907 milyon 338 bin dolar olarak gerçekleşti.

Raporda, Vestel Elektronik 1 milyar 632 milyon 580 bin dolar ile 4. sırada, Oyak Renault ise 1 milyar 422 milyon 601 bin dolar ile beşinci sırada yer aldı.

İhracatta ilk 10'a giren diğer kuruluşlar ise Beko Elektronik A.Ş., Arçelik A.Ş., Tofaş, Habaş Sınai, Oltan Gıda olarak sıralandı.

TOPLAM İHRACAT YÜZDE 11 ARTTI

2005 yılında 500 büyük sanayi kuruluşunun ihracatı yüzde 11,3 artarken, aynı yılda toplam ihracatın yüzde 16,3, imalat sanayi ihracatının da yüzde 15 civarında artması dikkate alındığında 2005'te 500 büyük sanayi kuruluşunun ihracat performansının genel ortalamanın altında kaldığı görüldü.

2004'te Türkiye'nin ihracatı yüzde 33,7 artarken, İSO 500 büyükteki ihracat artışı, bu ortalamanın da üzerinde yüzde 40,8 olarak gerçekleşmişti.

Rapora göre, 500 büyük sanayi kuruluşu 2004'te toplam ihracatın yüzde 52,6'sını gerçekleştirirken, bu oran 2005'te yüzde 50,5'e geriledi.

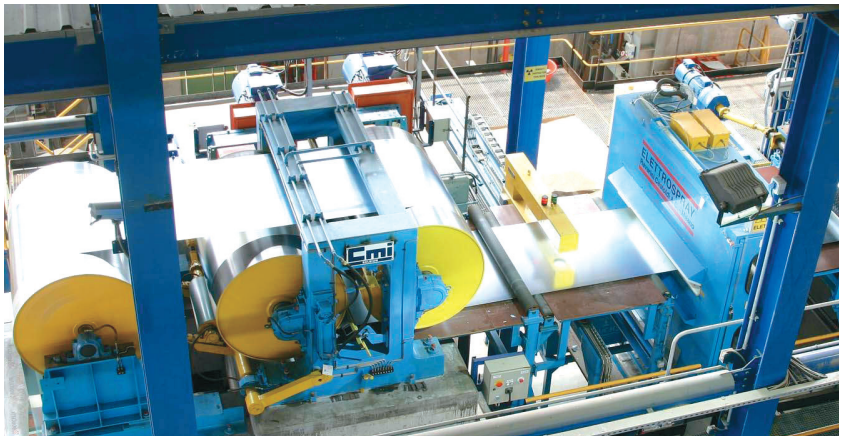
500 büyüğün 2004'te yüzde 55,3 olan Türkiye sanayi ürünleri ihracatı içindeki payı ise 2005'te 53,9'a geriledi.

İHRACATIN SEKTÖREL DAĞILIMI

2005 yılı ihracatına alt sektörler itibariyle bakıldığında, geçen yıl olduğu gibi yine ilk sırada yüzde 26,9'luk payla otomotiv sektörü yer aldı.

Otomotiv sektörünün, 2005 yılında İSO 500 kapsamındaki ihracat artışı, yüzde 11'le, 2004'teki yüzde 56,3'lük oranın çok altında kaldığı görüldü.

Dokuma ve giyim sektörünün, 500 büyüğün ihracatı içindeki payı 2005 yılında da küçülmeye devam ederken, 2003 yılında yüzde 17 olan bu pay, 2004'te yüzde 12,9'a ve 2005'te de yüzde 10,9'a geriledi.

Türkiye'nin ilk 50 büyük sanayi kuruluşu (Üretim ve satışta)

2004	2005	Firma Adı	(Net) (YTL)
01	01	Tüpraş	14,239,223,472
02	02	Ford Otomotiv Sanayi A.Ş.	5,107,936,784
03	03	Toyota Otomotiv Sanayi Türkiye A.Ş.	3,381,843,074
04	06	EÜAŞ (Kamu)	3,156,125,036
05	07	Arçelik A.Ş.	3,052,451,806
06	05	Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş.	3,047,453,843
07	04	Oyak-Renault Otomobil Fabrikaları A.Ş.	2,860,706,832
08	08	Vestel	2,558,017,552
09	09	Tofaş Türk Otomobil Fabrikası A.Ş.	2,232,024,573
10	10	Aygaz A.Ş.	2,173,347,096
11	11	Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. (Kamu)	1,783,560,468
12	12	Beko Elektronik A.Ş.	1,737,166,298
13	16	Mercedes-Benz Türk A.Ş.	1,516,807,146
14	14	Petkim (Kamu)	1,344,619,736
15	13	İÇDAŞ	1,329,079,210
16	51	Unilever Sanayi ve Ticaret Türk A.Ş.	1,271,020,672
17	23	Milangaz LPG Dağıtım Ticaret ve Sanayi A.Ş	1,269,855,330
18	15	Habaş Sınai ve Tıbbi Gazlar	1,252,009,126
19	18	Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu (Kamu)	1,184,098,640
20	17	İskenderun Demir ve Çelik A.Ş.	1,096,374,000
21	20	Hyundai Assan Otomotiv	1,076,101,613
22	19	Çolakoğlu Metalurji A.Ş.	1,009,175,855
23	22	İpragaz A.Ş.	991,720,382
24	25	BSH Ev Aletleri San. ve Tic. A.Ş.	919,397,715
25	57	Oltan Gıda	787,807,440
26	33	Coca-Cola İçecek A.Ş.	761,701,306
27	35	Vestel Beyaz Eşya Sanayi ve Tic. A.Ş.	755,693,849
28	29	BMC Sanayi ve Ticaret A.Ş.	743,225,337
29	30	Borçelik Çelik Sanayii Tic. A.Ş.	733,902,555
30	27	Bosch Sanayi ve Ticaret A.Ş.	723,647,452
31	28	Aksa Akrilik Kimya Sanayii A.Ş.	700,949,403
32	36	Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü (Kamu)	667,748,034
33	37	Profilo Telra Elektronik San. ve Tic. A.Ş.	663,989,006
34	26	Diler Demir Çelik Endüstri ve Tic. A.Ş.	657,834,246
35	32	Ege Çelik Endüstrisi San. ve Tic. A.Ş.	640,057,862
36	43	Sarkuysan Elektrolitik Bakır	629,830,147
37	38	Kaptan Demir Çelik End. ve Tic. A.Ş.	624,232,166
38	31	Advansa Sasa Polyester Sanayi A.Ş.	615,194,295
39	60	Fırat Plastik Kauçuk San. ve Tic. A.Ş.	600,087,310
40	34	Korteks Mensucat San. ve Tic. A.Ş.	598,327,814
41	41	Assan Demir ve Sac San. A.Ş.	579,466,830
42	52	Borusan Mannesmann Boru Sanayi ve Tic. A.Ş.	576,641,389
43	44	Trakya Cam Sanayii A.Ş.	559,009,520
44	46	Brisa Bridgestone Sabancı Lastik	557,004,688
45	49	Anadolu Efes Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş.	548,718,591
46	53	Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (Kamu)	539,026,705
47	40	Siemens Sanayi ve Ticaret A.Ş.	521,165,397
48	21	Tekel Tütün, Tütün Mamulleri (Kamu)	520,402,229
49	39	Kroman Çelik Sanayii A.Ş.	512,899,368
50	59	Üstün Gıda San. ve Tic. A.Ş.	507,788,782

İLK 50 KURULUŞUN TOPLAM KATMA DEĞERDEN ALDIĞI PAY YÜZDE 50,1

Bu arada Türkiye'nin ilk 50 büyük sanayi kuruluşu, geçen yıl toplam 500 büyük kuruluşun üretimden satışlarının yüzde 50,5'ini oluşturdu. Rapora göre, ilk 50 kuruluşun toplam katma değerden aldığı pay da yüzde 59,1 oldu. İlk 50 kuruluş toplam kâr ve zararın da yüzde 48,7'sini aldı. 2004'e göre kârdan alınan payın yüzde 62,9'dan yüzde 48,7'ye gerilemesinde özellikle büyük sanayi kuruluşlarının 2005 yılındaki kârlarının 2004 yılına göre azalması etkili oldu.

500 büyük sanayi kuruluşunun 2005 yılındaki ihracatının da yüzde 55,2'si ilk 50 firma tarafından gerçekleştirildi. Daha önce de olduğu gibi ilk 50 kuruluş ekonomik büyüklüklerden yüzde 50'nin üzerinde pay almaya devam etti.

2004 yılı sonuçlarında olduğu gibi 2005 yılı sonuçlarında da ilk 50 kuruluşu takip eden diğer 50'lik grupların ekonomik büyüklüklerden aldıkları pay büyük ölçüde azaldı.

2005 yılında İSO 500'ün ilk 50 kuruluşu GSMH'nın yüzde 7,2'sini, sanayi sektörü katma değerinin yüzde 32,6'sını yaratırken, Türkiye ihracatının yüzde 27,7'sini gerçekleştirdi.

İlk 50 kuruluşta nispi hasıla oranı 1,82 olarak gerçekleşti. Bu oran 2004 yılında 1,84 olmuştu. İlk 50'nin katma değer verimliliğindeki ağırlığında diğer ellilik gruplara göre bir değişme söz konusu olmadı.

Nispi hasılanın ilk 50'de 1,82 iken ikinci 50'de 0,53'e düşmesi büyük ölçeklilerin küçük ölçeklilere göre genelde verimli çalıştıklarını gösteriyor.

Kamu kuruluşu sayısı 15

İLK 500'DEKİ KAMU KURULUŞU SAYISI AZALDI

"Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2005 Yılı Raporu"na göre, ilk 500 kapsamındaki kamu kuruluşu sanayi kuruluşları sayısı 15'e düştü. Bu rakam 2004'te 18'di.

Raporda, EÜAŞ geçen yıl 3 milyar 395 milyon 141 bin 130 YTL'lik üretimden satış gerçekleştirerek 4. sırada yer alırken, Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. 1 milyar 783 milyon 560 bin 468 YTL'lik üretimden satışla 14. sırada yer aldı.

Listede, Petkim, Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu, Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı, Tekel Tütün, Tütün Mamulleri, Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü, Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu, Tülomsaş Türkiye Lokomotif San., Tüvasaş-Türkiye Vagon Sanayii A.Ş., Et ve Balık Ürünleri A.Ş., Türkiye Demiryolu Makinaları Sanayii A.Ş., kamu kuruluşu olarak bulundu.

İSO'nun raporuna göre, İSO 500 kapsamındaki sanayi kuruluşları içinde bulunan kamu kuruluşları sayısı giderek azalırken, bu azalmanın 2005 yılında da devam ettiği görüldü. İSO 500 büyük sanayi kuruluşu arasında, kamu kuruluşları sayısı 2001 yılında 32'ye, 2002'de 30'a, 2003'te 24'e ve 2004'te de 18'e gerilerken, bu sayı 2005 yılında 15'e indi.

İlk 500 kapsamındaki kamu kuruluşu (Üretim ve satışta)

2004	2005	Firma ve müesseseler	(Net) (YTL)
04	06	EÜAŞ	3.156.125.036
11	11	Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.	1.783.560.468
14	14	Petkim	1.344.619.736
19	18	Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu	1.184.098.640
32	36	Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü	667.748.034
46	53	Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı	539.026.705
48	21	Tekel Tütün,Tütün Mamulleri	520.402.229
65	67	Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü	435.342.425
81	120	Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu	358.024.403
282	343	Tülomsaş Türkiye Lokomotif San.	125.683.733
356	385	Tüvasaş-Türkiye Vagon Sanayii A.Ş.	98.735.491
421	281	Et ve Balık Ürünleri A.Ş.	83.529.275
497	425	Türkiye Demiryolu	69.805.731

TÜPRAŞ NEDENİYLE KAMU PAYI KÜÇÜLDÜ

Tüpraş'ın Türk sanayisi içindeki ağırlığının çok yüksek olması nedeniyle 2005'te kamu kuruluşlarının, İSO 500 büyük sanayi kuruluşu içindeki payı çok küçüldü.

İSO 500'ün üretimden satışlarının yüzde 7'si 2005 yılında kamu kuruluşları tarafından gerçekleştirilirken, bu oran 2004 yılında yüzde 15,1 olmuştu.

İhracatta ise kamu kuruluşları payı bir önceki yıl 4,6 iken, 2005 yılında yüzde 1,6'ya geriledi.

Kâr ve zarar toplamında kamu payı 2005 yılında 5,6 oldu.

Öz sermayede kamu kuruluşlarının payı 2005 yılında yüzde 20,6 olurken, bu oran 2004'te yüzde 25,4 idi.

2004 yılında 18 kamu kuruluşu İSO 500 büyük sanayi kuruluşunun yarattığı brüt katma değerin yüzde 34,2'sini yaratırken, 2005 yılında bu oran yüzde 14,5'e geriledi.

Kârlılık

EN FAZLA KÂR EDEN KURULUŞ TÜPRAŞ

2005 Yılı Raporu'nda, en fazla kâr eden kuruluşlar arasında ilk sırada Tüpraş yer aldı. 2004 yılında kâr-

lılıkta ikinci sırada yer alan Tüpraş bu yıl, 727 milyon 130 bin 249 YTL'lik dönem kârıyla birinci sırada yer aldı. Listenin ikinci sırasında 2004'te dördüncü sırada yer alan Ford Otomotiv yer alırken, şirketin dönem kârı 554 milyon 563 bin 627 YTL oldu. 2004 yılında ilk sırayı alan EÜAŞ ise 2005 yılında 465 milyon 126 bin 441 YTL kâr ile üçüncü sıraya geriledi.

EÜAŞ'yi 354 milyon 764 bin 696 YTL ile Arçelik izlerken, geçen yılın üçüncüsü Ereğli Demir Çelik 342 milyon 424 bin 716 YTL ile beşinci sıraya yerleşti.

Listede sırasıyla Türkiye Petrolleri A.O., Anadolu Efes Biracılık, Petrol Ofisi, adını açıklamayan bir şirket ve Unilever yer aldı.

2004 yılında 280. sırada yer alan Unilever'in 2005 yılında dönem kârı 171 milyon 609 bin 702 YTL olarak gerçekleşti.

KÂRDA DÜŞÜŞ

Raporda, 2005 yılında kârda ilk 5'e giren kuruluşlar ile 2004'te kârda ilk 5'e giren kuruluşların toplam kârları arasında cari fiyatlarla yüzde 38,4 azalış söz konusu oldu.

Öte yandan toplamda, geçen yıl 500 büyük sanayi kuruluşu kapsamında yer alan 406 kuruluş kâr bildirdi. 2004 yılında kâr bildirenlerin sayısı 419 olmuştu. 2005 yılında kâr bildirenlerin kâr toplamı, 2004 yılında kâr bildirenlerin kâr toplamına göre yüzde 20,8 oranında azalma gösterdi.

2005 yılında kâr bildirenlerin kâr toplamı 2004 yılında kâr bildirenlerin kâr toplamına göre cari fiyatlarla yüzde 20,8 azalma gösterdi, 2004'te 81 firma zarar bildirirken 2005'te 94 firma zarar bildirdi.

Rapora göre, 2005 yılında vergi öncesi dönem kâr ve zarar toplamı, 2004 yılına göre cari fiyatlarla yüzde 23,9 oranında küçüldü. 2005'te zarar bildirenlerin 4'ünü kamu, 90'ını da özel sektör kuruluşları oluşturdu.

2005 yılında 500 büyük kuruluşun satış kârlılığı 4,7 ile 2001'den sonraki en düşük orana geriledi. 2005 yılında özel büyük sanayi kuruluşlarında satış kârlılık oranı yüzde 6,1'den yüzde 4,7'ye, kamu kuruluşlarında yüzde 10,6'dan yüzde 4,3'e geriledi.

2005 yılında satış, varlık ve öz sermaye kârlılıklarında 2001 yılından sonraki en düşük kârlılık oranları görüldü. Ekonomik kârlılık oranı özellikle kârdaki düşüşün etkisiyle yüzde 15'e geriledi.

FAALİYET DIŞI GELİRLERİN PAYI AZALIYOR

2001 krizi sonrası başlayan olumlu gelişmeyle faaliyet dışı gelirlerin kâr zarar içindeki payı azaldı. 2004'te yüzde 39,1 olan oran 2005'te yüzde 37'ye geriledi. Bu oran 1991 yılından beri en düşük ana faaliyet dışı gelirlerin, kâr ve zarar toplamı içindeki yerini oluşturuyor. Raporda bu oranın payı küçük olduğu sürece ekonomide sürdürülebilir gelişmede başarı sağlanacağı vurgulanıyor.

YABANCI SERMAYE PAYI

500 büyük sanayi kuruluşunun üretimden satışlarının üçte biri, İSO 500 içindeki yabancı sermaye paylı 136 kuruluş tarafından gerçekleştirildi. 2005 yılında ilk 50 büyük kuruluşun 21'inin yabancı sermaye paylı oldukları görüldü. İlk 50 büyük sanayi kuruluşu içindeki 21 yabancı sermayeli kuruluş, toplam üretimden satışların yüzde 19,2'sini gerçekleştirdi. Toplam 136 yabancı sermaye paylı kuruluşun katma değer toplamındaki payı yüzde 24,3 olarak gerçekleşti. Yabancı sermayeli kuruluşlarda diğer ekonomik büyüklüklere göre yaratılan katma değerde daha düşük bir performans gerçekleşti.

136 yabancı sermaye paylı kuruluş dönem kârında yüzde 39,7, ihracatta yüzde 44,7, ücretle çalışanlarda yüzde 27,2'lik paya sahip oldu.

İSTİHDAMDA KAMU ÖN SIRADA

Raporda, toplam çalışanlar sayısında yüzde 3'lük azalışa da dikkat çekildi. Sanayi sektörü üretiminin yarısından fazlasını sağlayan 500 büyük kuruluşta 2005 yılında 16 bin 128 kişilik net istihdam azalışı görüldü. Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş., 16 bin 445 kişiyle istihdam sıralamasında ilk sırada yer aldı. Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü 12 bin 268 kişilik istihdamla ikinci sırada bulunuyor. Listenin üçüncü sırasında 10 bin 324 çalışan ile EÜAŞ Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürlüğü, dördüncü sıradaki Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü de 9 bin 586 kişiye istihdam sağlıyor.

Listenin ilk dört sırasında kamu kuruluşları oluştururken, bunların ardından beşinci sırada Arçelik yer aldı. Arçelik, 8 bin 945 kişiyi istihdam ediyor.

Ford Otomotiv Sanayi A.Ş.de 7 bin 964 kişi, Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş.'de 7 bin 85 kişi, Makina Kimya ve Kimya Endüstri Kurumu Genel Müdürlüğü'nde 6 bin 508 kişi, İskenderun Demir Çelik A.Ş.'de 6 bin 38 kişi, Vestel'de ise 5 bin 583 kişi çalışıyor.

EN BÜYÜK KOÇ TOPLULUĞU

Koç Topluluğu şirketleri, 31,6 milyar YTL ciro ile 500 büyük sanayi kuruluşunun yüzde 21'ini, özel sektörün ise yüzde 23'ünü temsil eden en büyük sanayi grubu oldu. 2005 yılı 500 büyük sanayi kuruluşu araştırmasına göre, özel sektörde Tüpraş, Ford Otomotiv, Arçelik, Tofaş, Aygaz ve Beko Elektronik şirketleri ile ilk 10 içinde 6 Koç Topluluğu şirketi yer aldı.